

## A CIONIZMUS MAGYARORSZÁGON

### *Előzmények, szervezés, társadalmi visszhang*

„A cionizmus a 19. század második felében elindult zsidó nemzeti mozgalom és ideológia, amelynek célja egyrészt a történelmi Izrael területén egy zsidó állam megalakítása, illetve helyreállítása, másrészt a zsidó érdekek védelme a világ más országaiban.”<sup>1</sup> Valójában már a késő középkorban felvetődtek elképzelések e törekvések megvalósítására a zsidók Palesztinába vagy máshová való kitelepítésével; a 19. században Argentína, Madagaszkár és Uganda jött számításba. Teodor Herzl (magyarosan: Herzl Tivadar) az utóbbi mellett kardoskodott. Zsoldos Andor meghatározása szerint „az asszimiláció és az Európa-szerte végighullámzó politikai antiszemitizmusra adott válaszként született meg a századfordulón a zsidó nacionalizmus, a cionizmus.”<sup>2</sup>

A Herzl által kidolgozott politikai cionizmus 19. századi előfutárai közt találjuk a Lengyelországban tevékenykedő Rabbi Hirsch Kalischert és Rabbi Jehuda Cháj Álkálajt, a Belgrád melletti Zemlénny zsidó hitközségének vezetőjét. Álkálaj a dél-magyarországi Zimonyban született.<sup>3</sup> Érdekeség, hogy a rabbi tevékenysége idején Zemlénnyben élt Herzl Tivadar nagyapja is. Egyes vélemények szerint magyszüleit meglátogatva ő is hallotta beszélni a palesztinai új honfoglalást szorgalmazó rabbit, s talán ez adta neki az első impulzust a cionista program kidolgozásához.<sup>4</sup>

Magyarország területén az első politikai cionistának Natonek József rabbit tekinthetjük. Ő már a 19. század közepén előállt egy független zsidó állam ötletével, amely szerinte Palesztinában jöhet létre. Natonek történelmi indokokkal állt elő, de a magyarországi zsidóság túlnyomó többsége ellenségesen fogadta felvetését. Mivel Magyarországon ki sem adták a műveit, Isztambulba utazott, hogy a szultánnál engedélyt kérjen a zsidók palesztinai letelepedéséhez.<sup>5</sup> Később ezt Herzl is megette. 1862-ben *Rom und Jerusalem* címmel napvilágot látott az ugyancsak magyar földön született Moses Hess zsidó filozófus könyve, amelyben többek közt arra utalt, hogy a cionizmus az európai kis népek szabadságmozgalmaihoz csatlakozik.<sup>6</sup> Talán nem véletlen, hogy a cionizmus az ország főleg nemzetiségek lakta területein vert gyökeret és terjedt el.

A kiegyezés utáni Magyarországon felgyorsult a zsidó emancipációs törekvés. Ez főleg a jobb módú réteget érintette. A cionizmus bázisát továbbra is a kispénzű zsidók, kézművesek, munkások, diákok stb. alkották. A gazdag zsidók cionizmussal szembeni ellenérzését jól példázza az az eset, amikor Herzl hiába kért anyagi támogatást dúsgazdag bécsi zsidó báróktól, a Rothschildoktól; ugyanakkor a

<sup>1</sup><http://hu.wikipedia.org/wiki/cionizmus/>

<sup>2</sup>Zsoldos Andor: *Theodor Herzl*. <http://mek.oszk.hu>

<sup>3</sup>[www.geographic.hu](http://www.geographic.hu)

<sup>4</sup>Eliezer Slomovits: *Vallás és cionizmus*. [www.jcc.hu/orke/alel/2000maj8html](http://www.jcc.hu/orke/alel/2000maj8html)

<sup>5</sup><http://hu.wikipedia.org/wiki/cionizmus/>

<sup>6</sup>Uo.

család londoni ága nagy összegekkel támogatta az új mozgalmat. A magyarországi zsidó hitközösség hivatalos álláspontja a magyar társadalomba való beilleszkedés előmozdítása volt. 1895-ben Magyarországon a zsidó vallást bejegyzett felekezetté nyilvánították. A zsidó vezetők gondolkodását jól szemlélteti Kohn Sámuel Dohány utcai beszéde a millenniumi ünnepek alkalmából: „Mint zsidóhítű magyarok (...) repeső szívvel és vallásos örömmel ünnepeljük ezredéves fönnállását a drága hazának, melyet a mi számunkra is szerezték Árpád honfoglaló hadai, köztük, történeti emlékeink tanúsága szerint zsidóhítű szövetségeseik.”<sup>7</sup> Magyarországon a zsidóság jónak mondható helyzetben élt. Úgy asszimilálódott, hogy nem kellett feladnia vallását, szokásait. A zsidók izraelita vallású magyaroknak vallották magukat. Ha összehasonlítjuk helyzetüket az Oroszországban vagy Romániában élő hittestvéreik kilátástalan helyzetével, érthető ragaszkodásuk a magyar államhoz. Ez a ragaszkodás csak a menekültként Galíciából tömegesen betelepülő zsidókat nem jellemezte.

A magyarországi zsidó társadalom már a cionista mozgalom kezdete előtt megosztott volt. Az ortodoxok és a neológok folytattak késhegyig menő vitát sorsuk megfelelő irányba terelése és az asszimiláció kérdésében. Ilyen körülmények közt jelent meg Teodor Herzl könyve *Der judenstaat (A zsidó állam)* címmel (Bécs, 1896). A szerző elődei téziseiből és a saját elképzeléséből alkotott meg egy voltaképpeni zsidó programot. A jövőbeni, palesztinai zsidó állam berendezkedését a nyugati nemzeti államok mintájára képzelte el. Kiindulópontja szerint a zsidó kérdés nem vallási, hanem nemzetiségi kérdés. Nem állította, hogy „a zsidóság egységes nemzetet vagy egyáltalán nemzetet alkot, viszont követelményként állítja a zsidóság elé a nemzetté válást. A zsidóság tehát nem nemzet, de azzá kell válnia”.<sup>8</sup>

### Egy sajátos előzmény

„Adjanak nekünk szuverenitást a földkerekségnek egy, a mi igazolt népi szükségleteinknek megfelelő darabján”<sup>9</sup> – követelte Herzl. Nem ő volt az első Magyarországon, aki szorgalmazta a zsidók palesztinai országának létrehozását. A már említett Natonek rabbi mellett dr. Istóczy Győző korábbi főszolgabíró, országgyűlési képviselőt említhetjük, aki még csak nem is volt zsidó. Neve a tiszaezslári per kapcsán híresült el. Marshalkó Lajos *Országbódítók* című könyvében a „legnagyobb magyar látó”-ként említette. Istóczy már 1875. augusztus 23-án a zsidó állam visszaállítása érdekében szólalt fel a magyar törvényhozásban: „Az ezernyolcszáz évvel ezelőtt feldúlt hazájából kiűzött zsidó népnek végre igazság szolgáltassék, hogy annak hön szeretett eredeti hazája, Palesztina kelleg megnagyobbítva a magas porta souverainitása alatt álló autonomtartományként,

<sup>7</sup>Schweitzer Gábor: *Miért nem kellett Herzl a magyar zsidóknak?* www.bparc hiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herzl.html

<sup>8</sup>Lendvai L. Ferenc: *Gondolatok a zsidókérdésről*. Bevezetés. In: *Hét évtized a hazai zsidóság életében*. I. rész, 70. o.

<sup>9</sup>Schweitzer Gábor: *Miért nem kellett Herzl a magyar zsidóknak?* www.bparc hiv. hu/magyar/kiadvany/bp/04/herzl.html

akár pedig önálló zsidó államként visszaállítottassék.”<sup>10</sup> Az indítványt a Tisztelt Ház elvetette, de Istóczy nem adta fel és még kétszer nyújtott be hasonló tartalmú javaslatot. 1878. június 24-i beszédében már élesebben fogalmazott: „...Alig szabadultak meg az európai népek az iszlám hatalmától, most ismét a zsidó nép az, amely lázas izgatottsággal és ernyedetlen tevékenységgel azon merész tervet erőlködik megvalósítani, hogy az európai népek felett az uralmat megszerezze...”

<sup>11</sup> Ezúttal Trefort Ágoston kelt ki a képviselő ellen, és az Országgyűlés humanitárius okokra hivatkozva elutasította az indítványt. Tizenennyolc év múlva, amikor Herzl állt elő a zsidók Palesztinába való telepítésével, egyetlen magyar közjogi méltóságnak vagy politikusnak sem jutott eszébe hasonló okokra hivatkozva tiltakozni. A tiltakozás éppen a zsidóság vezetői felől érte a cionizmust. Dr. Istóczy Győző 1882. június 9-én próbálkozott harmadszor, ismét sikertelenül. Furcsállható érdekesség, hogy ő, az antiszemitizmus magyarországi vezéralakja a zsidó nacionalizmus atyjához hasonló indítványokkal bombázta a törvényhozást. A hazai antiszemitizmusnak a cionizmus felé tanúsított illetén hozzáállása bizonyos tekintetben adalékul szolgált a liberálisoknak arra, hogy támadják Herzl és elgondolását. Ebben a támadásban élen jártak a magyarországi zsidóság ortodox és neológ vezetői, illetve a zsidóság sajtókiadványai. Gonda László és Silberstein (Ötvös) Adolf, az *Egyenlőség* újságírói éles hangú cikkeken keltek ki a cionizmus ellen. Silberstein írta egyik publicisztikájában: „Nem magyar talajon fakadt, alig értjük ezt a mozgalmat, hozzá csatlakozni nem fogunk. Nekünk van áldott magyar hazánk, nem keresünk újat.”<sup>12</sup> Ez az idézet alátámasztja Hajdú Gábor, a *Magyar Zsidó Szemle* újságírója észrevételét, miszerint a cionistáknak Magyarországon számolniuk kell a zsidók körében meglévő hazafiassággal. Ő mutatott rá arra is, hogy az antiszemitizmus milyen nagy szerepet játszott a cionizmus létrejöttében.<sup>13</sup> (Történelmi távlatból szemlélve: nemcsak a létrejöttében játszott szerepet, hanem a fennmaradását és kiteljesedését is elősegítette.) Hiszen az antiszemitizmus fő célja Magyarország zsidóktól való megtisztítása volt. Éppen ebben találkozott a cionizmus célkitűzésével. Két, politikailag ellenséges mozgalom egy közös cél érdekében tett erőfeszítéseket. Ez a tény bizarr dolgokat eredményezett. Az Istóczy nevével fémjelzett Országos Antiszemita Párt – amely a tiszzaeszlári vérvád miatt alaposan lejáratta magát – egyik országgyűlési képviselője, Simonyi Iván egyenesen kereste Herzl társaságát. Utóbbi így ír róla a naplójában: „Furcsa hívem, a pozsonyi antiszemita Simonyi Iván meglátogatott. Hatvanéves, fürgé, bőbeszédű ember, aki bámulatba ejtő rokonszenvvel van a zsidók iránt. Beszédében keveredik

<sup>10</sup>Árkay László: *Izrael őslakói és a cionizmus*. [www.hazankert.com](http://www.hazankert.com)

<sup>11</sup>Uo.

<sup>12</sup>Schweitzer Gábor: *Miért nem kellett Herzl a magyar zsidóknak?* [www.bparc.hiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herzl.html](http://www.bparc.hiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herzl.html)

<sup>13</sup>Schweitzer Gábor: *Miért nem kellett Herzl a magyar zsidóknak?* [www.bparc.hiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herzl.html](http://www.bparc.hiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herzl.html)

az értelmes az értelmetlennel, hisz a hazug rituális gyilkosságban, ezzel együtt viszont a legragyogóbb eszméket is vallja. Szeret engem.”<sup>14</sup>

### **Teodor Herzl, a cionizmus atyja**

A politikai cionizmus koncepciójának kidolgozója Budapesten született, a korábban Tabak Gassénak nevezett Dohány utcában nőtt fel. Családján belül már fiatalon megtapasztalhatta a magyarországi zsidóság megosztottságának következményeit: édesanyja a környezeti asszimilációt részesítette előnyben, ezért fiát evangélikus gimnáziumba íratta be; édesapja viszont ragaszkodott zsidó identitásához.<sup>15</sup> Meghatározó volt az életében Simon nagyapja: sokat foglalkozott a gyerek Herzlrel, mesélt neki Rabbi Jehuda Álkáljáról, aki szintén sikraszállt a zsidók új, palesztinai hazájának megteremtéséért. Herzl Magyarországon töltötte gyermekéveit, de már korán a német vált a legfontosabb nyelvvé életében. Később, bécsi újságíróként német nyelven írta tárcáit is, miáltal elismert zsurnaliszta lett. Német nyelven adatta ki a cionizmust elindító könyvét is. Gyerekként az ugyancsak Magyarországon született, de németül író Nikolaus Lenau zsidó költőt tekintette példaképének.<sup>16</sup>

Családja az 1880-as évek elején Bécsbe költözött, s ezzel Herzl – leszámítva néhány rövid látogatást – végleg elhagyta Magyarországot. Bécsben sűríg tartó barátságot kötött Max Nordauval, aki Südfeld Maximilian Simon néven Magyarországon született, és a cionizmus másik emblemikus alakjává vált. Ő volt Herzl helyettese és a „bázeli program” kidolgozója. Érdekes mozzanat az orvosként is tevékenykedő Nordau életéből párizsi ösztöndíja kérelmezésének esete. Még Budapesten élt, amikor Párizsba szóló tanulmányi ösztöndíjért folyamodott, amit korábbi magyarellenes kijelentéseire hivatkozva elutasítottak.<sup>17</sup>

Egy évvel a nagy port felvert könyv megjelenése után Bazelben megrendezték az első cionista világtalálkozót. Herzl zavarta a magyarországi zsidóság felől érkező támadás. 1897. augusztus 29-én tartott ünnepi megnyitóbeszédében nem mulasztotta el megemlíteni: „Kivételt alkot Magyarország, mert a magyarországi zsidók teljes polgárjogot élveznek, dolgozhatnak, gazdasági helyzetük javuló tendenciát mutat. Ám a helyzetet mélyebben ismerők szerint a nyugodt felszín alatt tovább parázslík ott is a gyűlölet, és az első adandó alkalommal kitör majd.”<sup>18</sup> Max Nordau szintén beszélt a magyarországi zsidóság helyzetéről, valamint dr. Rónai János balászfalvai ügyvéd, a Magyarországról érkezett küldöttség vezetője, aki a kongresszus segítségét kérte a cionista eszme elterjesztéséhez. Hazatérése után heves sajtótámadás érte, amelynek eredményeként a magyar

<sup>14</sup>Schweitzer Gábor: *Miért nem kellett Herzl a magyar zsidóknak?* [www.bparchiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herz.html](http://www.bparchiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herz.html)

<sup>15</sup>Halász Zoltán: *Herzl*, 11. o.

<sup>16</sup>Uo., 13. o.

<sup>17</sup>[www.informed.hu/history/](http://www.informed.hu/history/)

<sup>18</sup>Halász Zoltán: *Herzl*, 154. o.

hatóságok berendelték meghallgatásra a bázeli találkozón történekről.<sup>19</sup> Rónai a *Budapesti Hírlap*ban a következőket írta: „Ha a Magyarországra bevándorolt német, angol, francia jó hazafivá válhat, miért volna a palesztinai állam szállka a zsidók szemében?”<sup>20</sup>

Herzl Tivadar mindvégig sérelmezte, hogy a magyarországi zsidók körében nem aratott osztatlan sikert a cionizmus, sőt, többségükből dühödtt ellenállást váltott ki. Dr. Kohn Sámuel főrabbi a zsidó államot ugyan elutasította, de helyeselte, hogy az üldözött, menekült zsidóknak új hazát biztosítsanak, akár éppen Palesztinában.<sup>21</sup> A magyarországi zsidók hozzáállását jól példázza Herzl unokatestvére, Heltai Jenő író, aki a budapesti cionista központ vezetésére és a cionizmus magyarországi népszerűsítésére szóló felkérést határozottan elutasította, mondván: ő magyar.<sup>22</sup> Nem véletlen, hogy Herzlnek később módosítania kellett eredeti álláspontján. 1903-ban elkeseredett hangú levélben írta Mezei Ernő zsidó parlamenti képviselőnek: „... a magyar cionizmus elsősorban csak piros-fehér-zöld lehet, és igazán nem vagyok annyira elfogult, hogy ezt rossz néven venném Magyarországon.”<sup>23</sup> Egész életét a palesztinai zsidó állam létrehozására tette fel. A megfeszített munka végül is kikezdte egészségét, 1904-ben meghalt.

Nagy ívű munkássága során számos állam vezetőjével és politikusával tárgyalt. Egyik találkozójuk során De Witte orosz gazdasági miniszter mesélte el neki, hogy Wahrman Lipót, a magyar Országgyűlés egyik zsidó származású képviselője, akivel Marienbadban találkozott, a következőket mondta: „Ha létrejön a zsidó állam Palesztinában, akkor hajlandó leszek kivándorolni, amennyiben megígérik, hogy nyomban kineveznek nagykövetnek Budapestre.”<sup>24</sup> Halála évében Herzl többször tárgyalt Goluchovski osztrák belügyminiszterrel, aki szorgalmazta, hogy a cionistáknak támogatást kell szerezniük a magyar politikai életben. Tisza István nevét említette meg. Herzl válasza: „Tisza István gróf attól tartana, hogy a gazdag és befolyásos zsidók, akik választási győzelmét elősegíthetik, egy ilyen állásfoglalás nyomán kevésbé támogatnák.”<sup>25</sup> És valóban, a Monarchia liberális nemességének, az országot vezető elitnek szüksége volt a zsidó nagytőke támogatására, amely a magyar nemesség merevsége és rövidlátása következtében túlságosan nagy gazdasági hatalmat épített ki, ráadásul az értelmiségi pályákon is túlreprezentálta magát a zsidóság. Ez ugyan beleillett a liberálisok asszimilációs terveibe, ugyanakkor – mint azt Herzl helyesen felismerte – elvetette egy újabb konfliktus magvát.

<sup>19</sup>Dr. Alexander Emed: *A magyarországi cionista mozgalom története (1902–1948)*. Bethlen Téri Füzetek. Bethlen téri Oneg Sabbát Klub, Budapest, 2002, 49. o.

<sup>20</sup>Uo., 156. o.

<sup>21</sup>Halász Zoltán: *Herzl*, 156. o.

<sup>22</sup>*Vallás vagy nemzetiség: a végtelen asszimiláció*. <http://pocakosgondok.bogspot.com/2005/12/>

<sup>23</sup>Schweitzer Gábor: *Miért nem kellett Herzl a magyar zsidóknak?* [www.bparc hiv.hu/magyar/kiadvany/bp604/herzl.html](http://www.bparc.hiv.hu/magyar/kiadvany/bp604/herzl.html)

<sup>24</sup>Halász Zoltán: *Herzl*, 225. o.

<sup>25</sup> Uo., 241. o.

### Bázel magyarországi visszhangja

A bázeli konferenciáról visszatérő küldöttséget, főként annak vezetőjét legélesebben a zsidó lapok támadták. Az ortodox kötődésű *Zsidó Híradó* című hetilapban Osváth Ernő, a közismert író fejtette ki fenntartásait a cionizmussal szemben: „A zsidóság életére végzetes, döntő befolyást csak olyan tényezők gyakorolhatnak, melyek a legnagyobb kapcsolatban vannak magával a zsidóság eszméjével.” Az *Egyenlőség* munkatársa, Silberstein Adolf viszont egyik írásában felvetette, hogy bizonyos változtatások mellett a cionistákkal akár együtt is lehet működni: „Ha a sionizmus lemond álmairól, és arra szorítkozik, hogy a kiűzött zsidóknak új hazát szerezzen, akkor meg nem vonhatjuk tőle szimpátiánkat...”<sup>26</sup> Ez a vélemény Dr. Kohn Sámuel rabbi álláspontját tükrözi. A legelutasítóbban Soltész Adolf fogalmazott az *Egyenlőség* 1897. október 31-i számában *Magyarországi sionizmus* címmel megjelent cikkében: „Magyar sionizmus nincs, nem is lesz, nem is lehet soha. A magyar embernek nem veszi be a természetete.”<sup>27</sup>

A Bázelben megtartott I. Cionista Világtalálkozó hatására az addig marakodó magyarországi zsidó irányzatok összefogtak. Bár különböző indítatásból, de az ortodoxok és a neológok is szembehelyezkedtek a cionizmussal. Az összefogás érdekében még egy találkozóra is sor került, amelyen a neológ Schweiger Márton, az ortodox Lipschütz Márton és Dr. Kohn Sámuel neológ főrabbi vett részt.<sup>28</sup>

### A cionizmus terjedése Magyarországon

Soltész Adolf jóslata nem vált valóra, mert ha nehezen is, de a Magyar Királyság területén is megalakultak a cionista szervezetek. Az elsőt az a Rónai János alapította, aki a magyar küldöttséget vezette a bázeli cionista világ-összejövetelen. A Czion Egylet Nagyszébenben alakult meg. Alapítója, Rónai később is meghatározó szerepet töltött be a magyarországi cionizmusban. Novák Attila írta *Hátmenetben* című könyvében: „... a cionisták főleg proletárok, de mindenképpen kispénzű diákok, munkások, kistisztviselők voltak”<sup>29</sup> Fő társadalmi bázisukat figyelembe véve nem véletlen, hogy a cionisták többnyire jó kapcsolatokat ápoltak a szociáldemokratá, de még a kommunista mozgalmakkal is, amelyekben – lásd például a Tanácsköztársaság vezérkarát – feltűnően nagy számban vállaltak részt a zsidók. Nem meglepő, hogy a magyarországi cionizmus főképpen a galíciai és romániai menekültek körében terjedt el, hiszen az újonnan érkezettek nem kapcsolódtak szorosan a magyar társadalomhoz, sőt, korábbi üldöztetései hatására elzárkózási, kirekesztő mentalitás alakult ki bennük. A nagyarányú bevándorlás és a természetes népszaporulat következményeként 1914-ben Magyarországon már egymillió zsidó élt, s ez a körülmény elősegítette az antiszemitizmus terjedését.<sup>30</sup>

<sup>26</sup>Schweitzer Gábor: *Miért nem kellett Herzl a magyar zsidóknak?* www.bparc hiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herzl.html

<sup>27</sup>Schweitzer Gábor: *Miért nem kellett Herzl a magyar zsidóknak?* www.bparc hiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herzl.html

<sup>28</sup>Uo.

<sup>29</sup>Novák Attila: *Hátmenetben*. www.or-zse.hu/konyv51.html.

<sup>30</sup>Schacckaller: *A zsidóság helyzetének jellemzői Magyarországon 1867–1945*. www.moon.hadow.hu/index

Az asszimiláció minden formáját elvető ortodox, haszid zsidó menekültek adták a cionizmus legfőbb bázisát. Ők lettek Herzl legjobb hívei, majd legkeményebb ellenfelei az Uganda-terv kapcsán. Amíg a magyar cionisták Herzl támogatták, a keleti zsidó tömegek ragaszkodtak Palesztinához. Végül az ő elképzelésük realizálódott. Ami a korabeli Magyarországot illeti, az ide menekültek a növekvő feszültségek ellenére is nyugalomra találtak. Jellemző a magyar politikai-közigazgatási vezetés liberalizmusára, hogy például Budapesttel ellentétben Karl Lueger, Bécs polgármestere nem engedélyezte orosz vagy román zsidók letelepedését a császárvárosban.<sup>31</sup>

A már említett nagyszombeni egyesület mellett 1897-ben harminckét cionista csoport alakult Magyarországon. A pozsonyi cionista egyesület Bettelheim Samu alapította.<sup>32</sup> 1898-ban a Szofér Jesíva növendékei *Abvat Cionra (Cion szeretete)* változtatták nevüket. 1900-ban Pozsonyban megalakult a Bné Cion. Budapesten nem sikerült megalakítani az országos szervezetet. A Royal kávézóban gyűltek össze, de nem tudtak megegyezni a főbb kérdésekben. Ezen az összejöveten Herzl mellett részt vett Veszi József, Székely Ferenc, Hajdú Marcel stb.<sup>33</sup> Az első lépést egy országos szervezet létrehozására az Ideiglenes Országos Cionista Bizottság megalakulása jelentette, amely 1902-ben jött létre Pozsonyban, s amelyen Herzl elnökle mellett dr. Rónai János, Oesterweicher Béla és Bettelheim Samu vett részt.<sup>34</sup> Az országos szövetség 1903-ban, szintén Pozsonyban alakult meg Magyar Cionista Szervezet néven. Még ebben az évben, ugyancsak Pozsonyban megalakult az első cionista cserkészegyesület. A Magyar Cionista Szervezet háromévi pozsonyi működés után átköltözött Budapestre.<sup>35</sup> Legalizálására a zsidó hitközség ellenállása miatt csak 1927-ben került sor.<sup>36</sup> A magyarországi ortodox rabbik 1904-ben *iszurt*, tilalmi rendelkezést fogantatosítottak, amit aztán 1927-ben megújítottak. Az ortodox közösség elutasító álláspontjában nagy szerepet játszott a munkácsi Rabbi Rav Spira útmutatása.<sup>37</sup> 1903. március 22-én Pozsonyban dr. Rónai János elnökle alatt megtartották az I. Magyarországi Cionista Kongresszust.

Mindettől függetlenül a palesztinai kivándorlást szorgalmazó cionizmus csak nehezen verhetett gyökeret Magyarországon, amelyet a zsidóság túlnyomó többsége otthonának, sőt hazájának tartott, itt képzelte el a jövőjét. Talán nem is sejtették, hogy ebben az országban bármi bántódásuk lehet.

**LÉNGYEL JÁNOS**

<sup>31</sup>Vallás vagy nemzetiség: a végtelen asszimiláció. <http://pocakosgondok.bog.spot.com/2005/12/>

<sup>32</sup>Schweitzer Gábor: *Miért nem kellett Herzl a magyar zsidóknak?* [www.bparc.hiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herzl.html](http://www.bparc.hiv.hu/magyar/kiadvany/bp/04/herzl.html)

<sup>33</sup>Dr. Alexander Emed: *A magyarországi cionista mozgalom története (1902–1948)*. Bethlen Téri Füzetek. Bethlen téri Oneg Sabbát Klub, Budapest, 2002, 49. o.

<sup>34</sup>Gonda László: *A zsidóság Magyarországon 1526–1945*. Századvég Kiadó, Budapest, 1992. 176. o.

<sup>35</sup>Zsoldos Andor: *Theodor Herzl*. <http://mek.oszk.hu>

<sup>36</sup>Novák Attila: *Hátmenetben*. [www.or-zse.hu/konyv51.html](http://www.or-zse.hu/konyv51.html)

<sup>37</sup>[www.pestisul.hu6eddigi/2003-02-Novak.html](http://www.pestisul.hu6eddigi/2003-02-Novak.html)